

reiniteit kon verdedigen. Dat heeft Filips ondervonden, toen de zangers van het Souterlied en de bidders der hagepreken ook op hun beurt, huns ondanks, met de Staatssouvereiniteit in botsing geraakten. Ondervonden ook in de eeuw, die daarna kwam, de Stuart en Bourbon, M. H.! toen de onsterflijke zeeheld, op wiens praalgraf we hier staren, toen onze heerlijke De Ruyter, het weêr opkomend royalisme van de Karels en Lodewijken weêrstond in alle zeeën en brak op elke kust. „Ik schipper naast God schipper van mijn schip!” was het onuitdelgbaar vrijheidsbesef dat, met hem, heel de phalanx onzer zeebelden bezielde, en in zeemansterm immers op alle wateren de koninklijke pretentie droeg van wat in rechtsterm heet „in eigen kring Souverein!”

Och helaas, eer nog een eeuw verliep, ontviel ook onze landzaat aan zich zelf; ook Holland zonk in zonde weg; en met onze republiek bezweek het laatste hechte bolwerk, dat der vrijheid op Europa's vasteland verbleef. Zoo wies de stroom van het royalisme. Het ving aan de landen te vertreden, de volkeren te trappen, de natiën te tergen, tot eindelijk in de lichtst ontvlambare onder die natiën het vuur der wrake uitbrak, alle hartstocht opstoof, en de principieele Revolutie het gekroonde hoofd den Souverein afsloeg, om het souvereine volk te kronen. Ontzettende gebeurtenis, die uit dorst naar vrijheid, maar ook uit haat tegen den Messias, geboren, de vrijheid nog slechts enger benauwen kwam! Want de Souverein van den éénen stembusdag stelde, door die stembus, zich morgen reeds willoos onder volstreckte curatee; van de Jacobijnenclub eerst; toen van den Napoleontischen Caesar; welhaast van het schoonschijnendst Staatsideaal; in Frankrijk inderhaast met wilden greep verwerkelijkt; straks door Duitschlands filosofengroep als naar recht en „vernunftmässig” bepleit.

En zoo lag wederom de vrijheid neder in haar smaad, en dreigde ten tweede male ééne enkele Souvereiniteit alle andere Souvereiniteiten